

A.° 1825.

ARNHEMSCHE

Dingsdag

COURANT

den 18. Januarij.

BRUSSEL, den 14. Januarij.

De eerste kamer der Staten-Generaal heeft in hare zitting van gisteren beraadslaagd over het ontwerp van wet, nopens den wettigen koers van de Fransche geldspecien in het koninkrijk. De uitslag is geweest, dat er 13 stemmen voor en 13 tegen geweest zijn. Het ontwerp van wet heeft als de meerderheid, voorgeschreven bij art. 2 van de grondwet, niet gehad.

De Maatschappij van Nederlandsche Taal- en Letterkunde te Gent, heeft bij de beoordeeling van de eegen bij haar ontvangene prijs-verzen, even de stof: *De Kooptandel beschouwd als een woornaam middel tot Volksbeschaving*, de gouden eere-penning toegewezen aan het dichtstuk van mejufvrouw *Petronella Moens*, te Utrecht, en de dichteres uitgenoodigd om de medaille bij de groote vergadering der maatschappij, op den 1. Februarij aanstaande, in persoon te ontvangen.

FRANKFORT, den 14. Januarij.

Het dagblad van Florence meldt uit Missolonghi, van den 11. December, dat te Napoli di Romania openlijke feesten waren gegeven, over de voordeelen, in de wateren van Candia op de Ottomanische vloot behaald; ook waren in die haven eenige veroverde transportschepen aangekomen, op welke zich Arabieren, die tot de geregelde troepen van het Egiptische leger behoorden, en levensmiddelen hadden bevonden. Eenige van de Turksche vloot afgescheidene schepen, waren tot bij Alexandria vervolgd geworden. Daarna is het Grieksche eskader naar Hijdra teruggekeerd. *Condurioti* is van zijne ziekte hersteld en met een aantal troepen van de eskadren en uit andere gedeelten van Griekenland te Napoli di Romania aangekomen, om de regering te bevestigen en de ontevredenheid over de laatste verkiezingen, welke hier en daar aan den dag werd gelegd, te dempen. De zoon van *Colocotroni*, die zich met een aantal manschappen tegen de regering verzette, is in een gevecht met troepen dezer laatste, gesneuveld.

WEENEN, den 8. Januarij.

De Oostenrijksche Beobachter deelt heden de volgende berigten mede: » *Konstantinopel* den 11. en 14. December. Nadat men in de eerste dagen dezer maand het stellig berigt had ontvangen, dat de aftogt der Turksche troepen in Moldavie, tot op het gewone getal in vredetijd, tusschen den 21. en 24. November had plaats gehad, gaf de Russische staatsraad, de *Leer von Minskiy*, aan de Porte te kennen, dat hij gereed was zijne gezant te overhandigen. Ten gevolge van deze mededeeling verzocht de Reis-Effendi den heer *von Minskiy*, den 11. dezer, tot eene bijeenkomst, waarbij de overgifte der geloofsbrieven plaats had.

» Door berigten uit Sjira, Smirna en eenige andere plaatsen van den Archipel, zijn wij van de verrigtingen en het lot der Egiptische vloot meer volledig onderrigt, hoezeer te dien opzichte nog altijd eenige onzekerheid blijft bestaan. De volgende opgaven kunnen echter als geloofwaardig aangenomen worden.

» De Egiptische expeditie was werkelijk den 8. November van Boudroun uitgelopen en den 10. op den hoogte van het eiland Candia aangekomen, waar zij door een Grieksch eskader van ongeveer 40 vaartuigen werd opgewacht. Vijf Grieksche schepen en even zoo veel branders, waarvan er verscheiden te gronde gingen, deden eenen vergeefsch en aanval op eenige afzonderlijke schepen. Den 12. bevonden zich beide vloten in elkanders nabijheid; doch de wind was reeds zoo geweldig en tevens zoo veranderlijk, dat er van weerszijden niets kon gedaan worden. Den 13. maakten vier Grieksche schepen den geheelen dag met branders jacht op een Egiptisch fregat, hetwelk echter met het verlies van eenige door de vlammen aangetaste zeilen is vrijgekomen. Diezelfde dag veranderde de wind in eenen hevigen storm, die den 14. niet alleen beide vloten geheel uit elkander dreef, maar ook de afgezonderde schepen in verschillende rigtingen verstrooide. In dezen storm verloor de Egiptische vloot eenige (men meent vijf) door Europese kapiteins gevoerde transport-schepen, welke den vijand in handen vielen. Reeds vroeger (in den nacht van den 9. op den 10.) had dezelve eene, insgelijks tot de Egiptische vloot behorende, Spaansche Brigantijn genomen. Hierbij schijnen zich zijne overwinningen te bepalen.

» Twaalf Egiptische oorlogs-vaartuigen, liepen gedurende den storm de haven van Spinalonga (ten oosten der stad Candia) binnen. Het overige gedeelte der vloot begaf zich, zoo als reeds gemeld is, in den oerboezem van Marinarissa.

» Men verzekert, dat, dadelijk na ontvangst dezer berigten, van hier aan *Ibrahim-pacha* het bevel is gezonden, om zich met zijne geheele expeditie, zoodra weer en wind zulks zullen toelaten, met twaalf schepen, voor Candia liggende, te vereenigen; en bij de eerste gunstige gelegenheid eene landing op Morea te ondernemen.

BERLYN, den 12. Januarij.

De Pruisische China-vaarder, *Mentor*, heeft vóór terugvrucht eene aansienlijke lading thee medegebragt, welke, volgens de aankondiging van de hier bestaande zeehandel-maatschappij, van den 20. der vorige maand, te Stettin, aan de meestbiedenden zou verkocht worden; maar het gevolg der verkooping heeft niet aan de verwachting beantwoord. De aanbiedingen waren zoo laag, dat de maatschappij genoodzaakt was de geheele lading, tot op eene onbeduidende partij *Cassia*, weder in te koop. Deze omstandigheid levert een bewijs op, dat de zeehandel bij deze expeditie met den overigen handel geen gelijken tred kan houden, hetwelk des te meer te bejammeren is, omdat door de *Mentor* beproefd zou worden, of niet ter zee de vroegere handel te land op China zou kunnen vervangen worden. Voor het in werking brengen van het laatste Russische tarief, bedroeg de Pruisische transito-handel door Rusland naar China van 10 tot 11 millioen, welke thans bijna geheel heeft opgehouden. De schade, welke Pruisen daardoor lijdt, is zeer aanmerkelijk. Want niet alleen hebben vele schuldenaars zich deze gelegenheid ten nutte gemaakt, om zich aan hunne verbindtenissen te onttrekken — Breslau alleen zou nagenoeg twee millioen daalders verloren hebben — maar men weet niet, op welke wijze men voor onze fabrikanten nieuwe handel-wegen zal openen. Men zou, wel is waar, denken, dat de weg te water naar Kanton, boven den weg te lande over Rusland, de voorkeur verdiende, daar over het algemeen de kosten van het vervoer te water tot dien te lande staan als één tot tien; maar hier schijnt eene uitzondering van den algemeenen regel te bestaan. Het vervoer te lande is in Rusland zoo goedkoop, dat geen koopman aan vervoer te water denkt. Waarbij nog komt, dat een oude handel-weg in den regel boven eenen nieuwen verkieselijk is, vermits het niet zoo gemakkelijk valt, als men wel geloof, zich zekere handelsbetrekkingen te verschaffen. Wanneer het ook allen vrienden des vaderlands smerten moet, dat een zoo lang bestaan hebbende handel-weg op eenmaal is afgesneden, zoo strekt het toch ten troost, dat Rusland, door eene zoodanige gestrengheid, zich zelve benadeeld heeft.

Men heeft reeds de opmerking gemaakt, dat alle Russische handelaars in pelsen wegblijven, en dat de Russische pelsen reeds door Amerikaanse vervangen worden. Zulks is een noodzakelijk gevolg van elke hindernis, aan den handel toegebragt, welke, van de zijde van Rusland, des te opmerkelijker is, naardien dezelve bevolking nog niet tatrik genoeg is, om met eenig voordeel fabrieken aan te leggen.

Men hoopt, dat door onderhandelingen gunstige veranderingen in het Russische tarief zullen verkregen worden.

PARYS, den 13. Januarij.

Gisteren morgen is de baron *van Damas*, minister van buitenlandsche zaken, den koning komen berigten, dat *Z. M. Ferdinand IV*, koning van Napels en Jeruzalem, plotseling overleden is. Den 3. was deze vorst nog welvarende, bij begaf zich, als naar gewoonte, ter rust, en des anderen daags morgens werd hij dood in zijn bed gevonden. Hij was den 12. Januarij 1751 geboren, en is dus 74 jaren oud geworden. Zijn oudste zoon, *François-Janvier Joseph*, hertog van Calabrie, geboren den 19. Augustus 1777, is hem in de regering opgevolgd. Sedert 6 October 1802 is hij getrouwd met de infante *Maria-Isabella*, zuster van den koning van Spanje.

— Gisteren heeft de kamer der afgevaardigden beraadslaagd over de wet op het inkomen der kroon en de apanages der prinsen. Men dacht, dat de wet zondor eenige aanmerkingen zoude doorgaan; doch de ultra-partij, welke tegen het ministerie strijdt, heeft goedgevonden een aanval te doen op het artikel betrekkelijk de appanage van den hertog van *Orleans* (die voor liberaal doorgaat), achtende dit artikel aan bedenkingen van verschillende aard onderhevig, en willende hetzelfde uit de bedoelde wet uitgeligt hebben, in welke de ministers het slechts ingevoegd hadden, om het bij haren juichenden doortogt mede te doen doorgaan. Dit artikel is slechts met eene geringe meerderheid aangenomen. De overige zijn onder het geroep van *levs de koning! levns de Bourbons!* doorgegaan.

— Toen in de laatste sessie van de wetgevende kamers eene wet tegen kerkroof enz. voorgedragen was, verzette zich de minister van justitie tegen de invoeging van het woord heiligschennis in het ontwerp, zeggende: » Men moet vooral in dezen de behoeften des tijds, de gesteldheid der zeden en de algemeene strekking der gemoederen raadplegen. Onze eeuw onderscheidt zich niet door een vurige geest; de tijden van dweeperij en van godloosheid zijn voorbij. » Spoedig daarop werden twee kerkrooverijen gepleegd, de eene in eene der eerste parochien van Parijs en de andere in de nabijheid der hoofdstad. Het is merkwaardig, zegt een der dagbladen, de daarmede gepaard gaande omstandigheden, te onderzoeken. Die twee misdaden zijn gepleegd in den tijd tusschen de weigering om het woord heiligschennis in het oude ontwerp te plaatsen en de aanbieding van het nieuwe; en die zoo waakzame politie, die

enden van slimme en behendige agenten hebben geene de minste ontdekking gedaan; niet een verdachte is in hechtenis genomen; men heeft van den roaf gehoord, maar van geene vervolging. Zou men ook kerken en fabrieken fabriceren, even als men zamenzweringen fabricceert? Dat mag men hier vragen.

— De dagbladen deelen thans een gedeelte der stukken mede betrekkelijk de onderhandelingen tusschen Frankrijk en Haijti (St. Domingo.) Men ziet daaruit, dat de onderhandelingen afgesprongen zijn, wijl Frankrijk eischte eene *buitenlandsche* *gouverneint* over Haijti te blijven uitoefenen.

Mengelwerk.

GRIEKENLAND.

Wat zou het toch baten, dat de vrijheid andermaal op eene kust afdaalde, die eens haar schoonste eigendom geweest is? Hare goddelijke taal zou van dit volk niet verstaan worden, en men zou haar slechts onwetende monniken kunnen te gemoet zenden."

— Het klimaat is te Athene allerheerlijkst; maar dit zuiver licht en deze levenwekkende warmte hebben op de Grieken geenen invloed meer; zij brengen geene stoute en vernuftige denkbeelden meer bij hen voort, en doen geene meesterstukken meer te voorschijn komen; alles kwijnt, en de Grieken worden niet meer, gelijk oudtijds, voor den roem, maar slechts om te lijden, geboren."

Zoo drukt zich de Graaf DE MORBIN, die zich in 1817 te Athene bevond, over den aard van Griekenlands inboorlingen uit. Hij zag hen gekromd onder het juk der Turken; zijn gemoed was, op het gezigt van Athene's voormalige grootheid, in puinhoopen en slavernij verzonken, met weemoed vervuld, en daarom vergeven wij hem gaarne deze voorbarige oordeelvelling; hij zag » de Grieken met edele tranen de marmeren zegesteekenen van Athene's voormalige grootheid bevochtigen; » en deze tranen hadden hem als een profetische geest moeten doen gevoelen, wat Griekenland nog eenmaal wezen zou.

Het schoone oogenblik der vervulling hebben wij aanvankelijk gezien. De halve maan, door overmagt omstuw, boog in vier veldtogten even zo dikwerf voor den standaard van het kruis, door Griekenland's edelste jongelingen omgeven. Op Ipsara herrees LEONIDAS uit zijn graf en leefde op nieuw in den persoon des helds, die zijn vaderland sterfend wreekte, het hart der Osmanen met killen schrik vervulde, en zoo de opgevolgde nederlagen van deze knechten der gruwzaamste dwingelandij voorbereide; nederlagen, die de vernieling der Perzische reukmacht, door de mannen van Griekenland's heldeneeuw, als op nieuw, aan het oog der verbaasde volken vertoonden. Hij, die op den naam van mensch, van Christen, aanspraak maakt, en tot den edelen stam der beschaafde volken behoort, hij moet op het gezigt van de zegepraalen der Hellenen van onzen tijd met gloeiende geestdrift worden vervuld, wat ook voor het overige zijne staatkundige gevoelens wezen mogen; de man alleen, die het denkbeeld der *legitimitéit* overdrijft, tot een *fix idé* verheft, en alzoo tot verkeerde begrippen gedrongen wordt, kan die zegepraalen met nijdige oogen aanzien, en wraak roepen over de pogingen van een volk, dat met fierheid en kracht zijne ketenen verbreekt, en het onvervreemdbaar eigendom zijner vrijheid met eene vaste hand terug neemt.

Het gebruik, dat de Grieken van deze overwinningen maken, bewijst, dat zij dezelve waardig zijn. Op de stem van het landsbestuur verheffen zich reeds de leerstoelen, die op den klassieken grond der geleerdheid en der kunsten het licht der wijsheid algemeen verbreiden zullen. Niet alleen de helden van Griekenland herleven, ook de wijzen staan op; PLATO, SOLON en SOCRATES zullen in hunne naneven op nieuw bloeijen; wij hebben onze beschaving aan Griekenland te danken, weldra zal het door zulke inrigtingen met Europa in het gebied van wijsheid en verlichting wedijveren.

De Grieksche taal, door hare eigene schoonheid, door het onnavolgbaar voorbeeld van HOMERUS, als de taal der dichtkunst vereerd, zal verheven en zacht in gezangen vloeijen, die den roem van de overwinnaars der Turken en den laister van Griekenland's op nieuw ontluikende beschaving vermelden zullen; het tijdstip is daartoe gunstig; de dichtkunst bemint het hartstogtelijke, en het zijn de edelste de gloriejendste hartstogten van vaderlandsliede, van vrijheidsmin en heldenmoed, die thans het gemoed van elken Griek vervullen. Dit zelfde dichtertelijke vuur, in de zon des voorspoeds gekoesterd, zal, wij mogen er niet aan twijfelen, de schoone kunsten doen herleven op den gewijden grond, waar zij vroeger de hoogste volmaaktheid, sedert niet gegeven, bereikten.

En dit zijn voorzeker geene ijdele verwachtingen. Dat de Grieken voor stoute en heldhaftige besluiten vatbaar zijn, gelijk hunne vaders dit waren, zulks hebben zij reeds getoond; nu reeds trachten zij naar hoogere beschaving, om ook daarin het vergoode voorgelicht op zijde te streven, en wie hier twijfelen kan aan het gevolg, wij rekenen op zulke prikkels tot navolging en roem, op den weldadigen geest der herboren vrijheid, op Griekenland's gelukkig luchtgestel, en wij twijfelen niet.

Doch een vijfde veldtogt wordt door de Turken voorbereid; dat de Grieken weder bukken zullen, dit vreezen wij niet; zij kunnen wel nedergeroed, doch niet overwonnen worden, daarvoor blijft ons de stand van den strijd, het voorbeeld van Ipsara, en de geest des opstands borg. Zoo echter die uitroeiing plaats vond, zou de reiziger op Athene's kusten, aan den voet der Thermopylen, slechts graven en doodsbeenderen zien, en in edele gramschap zou hij uitroepen: » Hier liet

het beschaafd Europa het moedige doch ongelukkige Griekenland in den strijd met bijgeloof, barbaarsheid en dwingelandij te gronde gaan!" Dit zou dan het loon voor zulke edele daden, van zoo veel vergoten heldenbloed, dit de treurige uitkomst van zulke heerlijke verwachtingen zijn? Neen, dat verhoede God! Er moet uit dezen bajert een helder licht opgaan, of de moed tot verkrijging der edelste gaven, die den mensch toebehooren, zou bij meer dan één volk voor eeuwen verlamd worden.

Men zegt, dat het ongeluk, aan Petersburg overgekomen, den vroomen Rus op het bijgeloovig denkbeeld heeft gebragt, dat zulks eene straf des Hemels was, wijl men de Grieken alleen met hunne overmagtige vijanden worstelen liet; men voegt er bij, dat dit denkbeeld de Russen meer nog dan voorheen aanspoorde ter hulpe hunner geloofsgenooten toe te snellen. Dit zou het bijgeloof op den min beschaafden Rus uitwerken, en de edelste drijfveeren, die ons Nederlanders in het eigen stijdperk roepen, zouden op onze meer beschaafde denkbeelden zonder allen invloed blijven!

Nederland wees het juk der Romeinen, waaronder alle bekende volken bakten, fier van de hand, verbrak later den ijzeren scepter, waarmede Spanje het wilde regeren, en schudde moedig de ketenen af, waarin het alles overheerende Frankrijk het een oogenblik gekluisterd had. Nederland is steeds een der hoofdzetels van volksvrijheid en volksbeschaving geweest, het is dat nog, en zal de stem niet miskennen, die van Griekenland's heuvelen, uit Griekenland's dalen, tot hetzelfde om hulp roept.

— Wij willen geen' kruistogt tegen de Turken prediken; wij kunnen de Grieken op eene meer doelmatige wijze hulp verschaffen. Zal Griekenland uit dezen strijd als overwinnaar treden, dan moet elke Griek de wapenen tegen de verdrukkers van zijn vaderland aangord; koophandel en landbouw, deze voornaamste bronnen van nationaal rijkdom, moeten voor een oogenblik stil staan, en de zenuw van den oorlog, het onontbeerlijke geld, mogen de Grieken met regt vragen aan volken, die door hunne voorvaders in het genot van alle de voorrechten der beschaving deelen. Reeds vernamen wij, dat onze landgenooten aan dezen pligt gedeeltelijk voldeden; doch de strijd is nog niet voleind, terwijl de Grieken hunne verliezen herstellen, den eed van trouw en heldendengd bij vernieuwing zweeren, en zich tot eene herhaalde wanstelling gereed maken, moeten wij onze deelneming niet tot bijlatting van geestdrift, en tot magtelooze wenschen bepalen; wij moeten onze milde hand voor het sel besprongen land openen; wij moeten den weg ter overwinning voor de Grieken helpen banen, en de maan van het vrije Nederland, door een' verstantam geraagd, die ten dikwerf het Palladium der vrijheid voor Europa's volken was, zal door Griekenland's laatste nageslachten, bij de gedenkteekenen van Griekenland's heldhaftige verdedigers, met eere genoemd worden.

ZUID - AMERIKA.

Dit land was eenmaal de goudmijn van Spanje, voortaan zal het die van Engeland, en, zoo wij hopen, ook van de Nederlanden zijn, wiens Koning, ten aanzien van dat land, dezelfde staatkunde volgt als Engeland.

De erkenning der meeste Zuid-Amerikaansche Staten door Engeland, is, voor den nadenkenden staatkundige, een stuk van het grootste belang. Een geheel boekdeel konde men vol schrijven, om dit uit een te zetten. Slechts eene en andere opmerking voegt in ons blad; maar mag in hetzelfde ook worden verwacht.

Het eerste, hetwelk den stap van het Engelsch gouvernement zeer belangrijk maakt, is, dat door denzelfden, dat gouvernement handelt lijnrecht strijdig met de grondbeginselen van het Heilige Verbond. Welke de grondbeginselen van dat verbond zijn, heeft men op te maken, minder uit de vroomen Acte, dan wel uit de opgevolgde daden, welke den zin der woorden van die Acte hebben verklaard. *Napels* en *Spanje* zijn hier de beste uitleggers. De handelwijze, ten aanzien van deze Rijken gevolgd, heeft doen zien, dat het eerste grondbeginsel, waaraan dat verbond zich houdt, is het beginsel der zoogenoemde *legitimitéit*, en dat het, dienvolgens onderdrukt en vernietigd wil hebben alle onderneming tot verandering van zegeringsvorm, welke uitgaat, niet van den Vorst, maar van het Volk. De bewerkers der *Napelsche* en *Spaansche* omwentelingen waren, volgens de Leden van het verbond, oproermakers, in opstand tegen derzelve wettige Vorsten. Eene orde van zaken, door dezen in de wereld gebragt, kon niet worden geduld, en men verklaarde zich zelve bevoegd, om, door geweld van wapenen, aan dezen staat van zaken een einde te maken. *Engeland* verklaarde deze bevoegdheid niet te erkennen; doch liet het bij deze verklaring, en zag het lijdelijk aan, dat *Napels* door Oostenrijksche en *Spanje* door Fransche troepen werd overstroemd, en dat in beide landen, het onbepaald gezag werd hersteld. Men heeft dat gedrag van *Engeland* streng hooren berispen; sommigen meenden, dat zulk eene protestatie van *daden* had moeten gevolgd worden; dat *Engeland*, het latende bij protestatie, zijne zwakheid of zijne vreeze had verraden en dus beter had gedaan, met of mede te doen, of geheel te zwijgen; en, wie zoo spraken vonden bijval. Thans heldert zich de zaak op. Wij zien de leden van het Heilige Verbond, door *Engeland* gevangen in hun eigen garen, en de staatkunde van *Engeland*, vroeger ten aanzien van *Napels* en *Spanje* gevolgd, is nu, reeds in zoo verre geregtvaardigd, dat dezelve blijkt, althans niets minder geweest te zijn dan een werk der onkunde, of der zwakheid, of der vreesachtigheid. Immers, door de openlijke erkenning van Zuid-Amerika, verklaart *Engeland*, voor geheel de wereld, dat het zich niet houdt aan het grondbeginsel van het Heilige Verbond. Hier toch is een staat, in welken verande-

ringen zijn voorgevallen, die uitgegaan zijn van het volk, en zoo weinig verlangd zijn door den koning, dat deze er zich met geweld tegen heeft verzet; waarvan het gevolg is geweest, dat deze onderdanen tot gewapenden opstand tegen hunnen koning zijn overgegaan, zijne troepen hebben geslagen, en hunnen staat voor eene vrije en onafhankelijke Republiek hebben verklaard. Volgens het grondbeginsel van het Heilige Verbond, zijn deze lieden oproermakers; de orde van zaken, door hen vastgesteld, is onwettig, en behoort er alles in het werk gesteld te worden, om hen tot gehoorzaamheid en onderwerping te brengen, en de onde vormen te herstellen. Volgens Engeland, niet alzo. » Hier » is, » zegt het Engelsch gouvernement, » een wel gevestigde Staat, die » mij erkent: ik erken hem wederkeerig. Hoe hij er gekomen is, raakt » mij niet, Genoeg, hij is er, en wij kunnen er handelen en geld verdienen. Ergo.»

Het spreekt van zelf, dat zulk een stap, bij de hoofden van het Heilige Verbond, scheeve gezigten zal verwekken; maar wat zal men er tegen doen? Engeland kan, met reden, zeggen: » In weerwil, dat ik u » verklaarde, met uw grondbeginsel niet in te stemmen, heb ik u laten » betobben met Napels en Spanje. Laat mij nu ook betobben met » Zuid-Amerika; schoon ik handel volgens een grondbeginsel, dat gij » niet admitteren kunt. Wilt gij op uwe beurt protesteren, zoo als ik » geprotesteerd heb, zulks is tot uwe dienst; maar het zal mij niet be- » letten, om mijnen gang te gaan, gelijk gij den uwen gegaan hebt.» En wat zullen de vroomen Heeren van het Heilige Verbond daarop antwoorden?

Zulk eene taal intusschen zoude Engeland moeilijk hebben kunnen voeren, indien het in het geval van Napels en Spanje den degen had getrokken. Daarom protesteerde het alleen; maar deed verder niets. Het had toen reeds het oog op de goudmijnen van Zuid-Amerika. Het stelde in deze meer belang, dan in de Spaansche of Napelsche constitutie; voorzag, dat in Spanje de Cortes wierden weggejaagd, de Amerikaansche kolonien te gemakkelijker onafhankelijk konden worden, en dat alzo voor hetzelfde de weg tot handel en tot het verkrijgen van geld zoude openstaan. Het liet de Heilige Verbondelingen in Europa vrij spel, om naderhand, op denzelfden grondslag, te vrijer spel te hebben in Amerika. Alzo vangt het hen in hun eigen net.

Eene andere aanmerking van belang komt ons voor den geest, als wij in het oog houden, dat het Engelsche gouvernement voor reden van deszelfs stap opgeeft, dat Columbia, enz., een ordentlijke en gevestigde staat is, en dat deszelfs handel voor Engeland van belang is. Beide geldt thans ook reeds van Griekenland. Ook dáár krijgt alles het aanzien van eenen gevestigden en ordentlijken staat: en ook dáár is te handelen en geld te verdienen. Wat mogen wij voor Griekenland niet verwachten, zoo Engeland aan het voorgestelde beginsel getrouw blijft! Bij het groote overwigt, hetwelk het heeft in de Middellandsche zee, kan de Grieksche Archipel voor hetzelfde niet onverschillig zijn: en zoo als het oogenblik thans geschapen staat, heeft het het Kabinet van Londen in de hand, om zich meester te maken van al den handel, dien met Griekenland kan gedreven worden. Behoeven wij ons te verwonderen, dat de toon van het Engelsche Kabinet voor de Grieken zoo gunstig luidt, en dat hetzelfde reeds, ten aanzien der Grieken, maatregelen neemt, als ten aanzien van eenen gevestigden Staat? Ons zoude het niet verwonderen, zoo dit, eer één jaar verloopt, zoo handelt omtrent Griekenland als het nu omtrent Zuid-Amerika doet. En zou het geen gelijk hebben?

Ja! Maar de Grooten Heeren zoude er over grijzen! Eil! Wie weet wat Koning FERDINAND VII. thans doet: en wat baat het hem? De Grooten Heeren zoude het moeten aanzien als FERDINAND, omdat hij er even weinig tegen zoude kunnen doen als zijn Spaansche oppermagtige Collega. Oppermagtig zeiden wij daar. Behoede de Hemel elken Koning voor zulk eene oppermagt!

WATERLOSSING IN MAAS EN WAAL.

In de Arnhemse Couranten van 7 December 1824, No. 146, en 28 December, No. 154, vindt men eenige aanmerkingen over het, op dit oogenblik zoo veel geruchts makende, plan van nieuwe waterlossing in Maas en Waal. De steller van het eerste stuk gaat uit van de bewering, dat hetzelfde voor de BOVENDORPEN ontwijfelbaar voordelig zijn, maar aan den LAAGSTEN POLDER, als de dorpen Wamel, Alphen en Dreumel, stellig schade aanbrengen zoude, terwijl die van het tweede stuk zich overtuigd houdt, dat de voorgenomene wijze van waterleiding, zoo wel voor de beneden- als bovendorpen eene weldaad zijn zal. Zonder eene nadere onpartijdige toelichting over de onderwerpelijke zaak, zijn nochtans beide deze stukken weinig geschikt, om over het voor- of nadeel van het plan zelf eenigzins te kunnen oordeelen, en rekent men het dan ook niet ongepast, om deswegens in eenige meerdere bijzonderheden te treden en onder het oog van het daarbij belanghebbend publiek te brengen:

1. Eene korte geschiedenis, zoo veel mogelijk voor een dagblad geschikt, van de waterleidingen in Maas en Waal.

2. Wat aanleiding heeft gegeven, tot het ontwerp eener nieuwe waterlozing, met al hetgeen des aangaande tot nu toe is gedaan.

En 3. Eenige bedenkingen, omtrent de uitvoering van hetzelfde.

1. In eenen landbrief van Reinold, Hertog van Gelder van 1321, komen de vroegste berichten, nopens de waterleidingen in Maas en Waal, voor. Volgens denzelfden hadden toenmaals die van tusschen Maas en Waal en van het Rijk van Nijmegen hunne begeerte te kennen gegeven, om hunne landen te bedijken en van waterleidingen te voorzien, met dat gevolg, dat er bij dien landbrief onder anderen werd bepaald, dat er twee gemeene weteringen door de landen der beide districten zouden worden gelegd, de eene van den Maasdijk van Dreumel opwaarts naar Teersche Broek, en de andere van Appeltern opwaarts tot het Harenmeer. In ieder dezer weteringen

moesten drie Sijwinden (afschuttingen of schutlakens,) en ik elk dier Sijwinden eene sluis gemaakt worden, onder voorwaarde, dat, wanneer de benedenste sluisen uitgetrokken, de bovenste of sluisen in de afschuttingen zouden open wezen en dat, zoodra genen niet uittrepen, dezen wederom zouden gesloten worden.

Door de duisterheid en het onzekere der aanwijzing van sommige namen, is het moeilijk te bepalen, waar die afschuttingen zijn geplaatst geweest, even zoo weinig als zich te overtuigen tot hoeverre beide die weteringen aan de bovenzijde geloopt hebben. Intusschen zou men uit twee landbrieven van 1532 kunnen afleiden, dat de eerstgenoemde of oude wetering toen reeds bij Beuningen haren aanvang had, en dat een der afschuttingen beneden Maasbommel tevens tot eene hulpsluis ter uitwatering was ingerigt; nadien in eenen der landbrieven voorkomt, dat er verschillen ontstaan waren over het uitdiepen der wetering, welke moest gegraven worden van beneden op, met last aan Dijkgraaf en Heemraden, om die wetering voortaan te schonwen tot de Rijksche wetering toe, en te beginnen van de Gravelingsche sluis, dezelfde, welke naderhand aan Maasbommel is afgestaan.

Dit is ook het eenige wat verder in de landbrieven en retro acta over die weteringen gezegd wordt, met uitzondering alleen van eenige strafbepalingen op het doorsteken van de wallen, waarin de schuttingen geplaatst waren, benevens eenige instructien voor de Dijkgraven en Heemraden.

Bij eene conventie in 1487 werd eene schutsluis voor de Appelternsche, ook de nieuwe wetering genaamd, in den Teersdijk gelegd; waardoor, als ook door opgevolgde verdragen, naderhand de overige schuttingen in die wetering onnoodig beschouwd en ook weggenomen werden. Daarentegen werd, ten aanzien der oude wetering, het grondbeginsel van afschutting steeds bijgehouden, en zelfs al zeer vroeg, ten minste voor 1630, het getal der schutlakens met twee vermeerderd.

In 1630 belemmerde de langdurige en buitengewoon hooge stand der rivieren de geregelde uitlozing; en begonnen sommige baatzoekende lieden eigendunkelijk de benedenste dammen en wallen door te steken, met ter zijde stelling van al de daartegen bestaande verordeningen. Dan het provinciaal Geregts-hof van Gelderland rekende het zich, op verzoek der belanghebbenden, ten pligt tusschen beiden te komen, en bragt, ten aanzien der oude wetering, door zijnen invloed tusschen de boven- en beneden dorpen, die altijd eene voor het district wenschelijke oppositie aan den dag gelegd hebben, de bekende conventie van 1630 tot stand, waarop eene sententie van dat hof in 1631 volgde. Beide die stukken bleven het oude beginsel van afschutting aankleven, en werd er daarenboven eene boete van f 1000 bepaald tegen allen, die daarop met hand of raad mogten inbreuk maken.

De hooge stand der rivieren in 1640 werkte wederom nadeelig op de geregelde uitlozing; de bovendorpen verlangden meer uitlozing, de benedendorpen daarentegen eene meer beperkte handhaving van sijstema van schutting; zoodat daaruit in 1641 onderscheidene bezwaren ontsproten. Men zag uit naar middelen van verbetering; en, nadat men 7 jaren lang getwist en geprocedeerd had, beval het hof van justitie in Gelderland, dat er een, na rijp onderzoek, ontworpen plan tot verbetering IN AL DE DORPEN ter visie zou gelegd worden, en riep de geerden op, om binnen 6 weken hunne bedenkingen schriftelijk in te brengen. Het gevolg daarvan was, dat, bij uitspraak van 1649, met ter zijde stelling van alle ondoelmatige bezwaren, al wederom het oude sijstema gehandhaafd en de boete herhaald werd.

In 1653 werd de zoogenaamde Gravelingsche of Griffelingsche sluis, waardoor de oude Wetering in de Maas beneden Maasbommel uitwaterde, door de bovendorpen aan dezen polder tot eene bijzondere uitlozing afgestaan, en aan denzelfden de som van f 4000 gegeven, tot het aanleggen van eenen watermolen, tegen den last om voor het onderhoud der sluis te zorgen en eenen dam tot afscheiding te maken, terwijl reeds toenmaals, of eenigen tijd naderhand, naast die sluis eene kapitale uitlatingsluis (de tegenwoordige Rijksche of Griffelingsche) werd aangelegd.

In 1660 gaf al wederom de hooge stand der rivieren aanleiding tot uitzigten op- en plannen tot verbetering; dan ook nu wederom werd, bij uitspraak van het hof van Justitie van Gelderland in 1666, het grondbeginsel bij den eersten landbrief, na behoorlijke opneming van het district, gehandhaafd.

Ten gevolge van dat vonnis ontvingen evenwel de benedenwaarts gelegene dorpen, Leeuwen en Pufflik, eene eigene wetering en sluis, benevens eenen watermolen, en kwam er een verdrag tot stand tusschen de dijkstoelen en de dorpen Wamel, Alphen en Horssen; waarbij ook deze tegen het ontvangen eener aanzienlijke som, destijds door de bovendorpen, bij wege van indemniteit, betaald, eene afzonderlijke wetering en wal langs de benedenzijde der oude wetering zouden ontvangen, en ook reeds in 1668 verkregen.

Dit verdrag had die gelukkige gevolgen, dat men het weldadige van de daarbij voorkomende bepalingen bleef genieten tot in 1749 en dus gedurende een tijdvak van 83 jaren, toen het district, ten gevolge van den hoogen stand der rivieren, bijna geheel overstromde. In dat jaar, even als 6 jaren later, in 1755, gaf zulks aanleiding tot vernieuwde wederzijdsche bezwaren en twisten, die eindelijk werden uit den weg geruimd bij een accoord, door partijen goedgekeurd en door het Hof van Gelderland in 1763 bekrachtigd. Het hooge water van 1770 verlevendigde evenwel die bezwaren, en werd er al wederom eene commissie benoemd om van dezelve kennis te nemen en middelen tot verbetering voor te stellen.

De door zijne kunde te regt geroemde Kapitein Ingenieur KRAIJENHOFF, vader van den achtingswaardigen Luitenant Generaal van dien naam, werd tot eene waterpassing, in het district van den reek bij Beuningen af tot Dreumel toe, verzocht, voornamelijk ook om de vermeende gebreken, in de, eenige jaren vroeger, door de landmeters F. en M. BEIJERINCK gedane waterpassingen, te verbeteren, die dan ook door den Heer KRAIJENHOFF werden aangewezen.

Op deze laatste waterpassing en de daarbij overgelegde uitvoerige bedenkingen, werd vervolgens het gevoelen van twee Hollandsche waterbouwkundigen ingewonnen; met dat gevolg, dat er een generaal plan van waterlossing van den Heer KRAIJENHOFF in het licht verscheen; strekkende daarheen om de oude wetering voorbij den hoek van den zoogenaamden krommen graaf in de Alphenische wetering te leiden. Dreumel en Wamel zouden door blaffers of schutten gemeenschap houden met het algemeene kanaal, doch hunne afzonderlijke uitwatering door de Dreumelsche sluis blijven behouden. Alphen zou wel in de algemeene uitlozing deelen, maar met een genoegzaam aantal molens voorzien worden.

Bij de voortzetting van een gepast bedaar onderzoek tot 1775, ontdekten men in de van tijd tot tijd gedane waterpassingen een aanzienlijk verschil. Men scheen als het ware overeen te komen, om het verval of verhang, te rekenen van den reek te Weurt, te bepalen op 2 el 9 palmen, en kwam men om de verschillende gevoelens te concilieren ten aanzien der destijds gevormde ontwerpen van verbetering; tot

welke de kundigste mannen van dien tijd hadden bijgedragen; over- een, om het oude grondbeginsel in zoo verre geheel te behouden, dat alleen de Rijkse sluis met eenen boog zou vermeerderd worden, de schutlakens proportionneel verwid en het nitlozings peil der wallen en schutlakens 2 voet verhoogd. Deze verhooging was wel reeds vroeger bepaald; doch kwam nu eerst tot stand. Hierbij werd tot eenen vasten regel het in 1763 geconventioneerde gesteld, om, namelijk, zoodra het wassend water aan het overeengekomen peil in het benedenste gedeelte der oude wetering zoude gekomen zijn, de schutlakens dadelijk te sluiten.

Omstreeks denzelfden tijd in 1784 was men op het denkbeeld geko- men, om de landerijen der bijzondere polders op zekere tijden met vet water te bedekken, en nam men, na een vijfjarig onderzoek tot dat einde, eene proef met den Maasbommelschen polder, alwaar een steenen inlaatsluis werd aangelegd, welke reeds een jaar na de daar- stelling in 1789 bij het inlaten, *er uitsprong en grootte schaden ver- oorzaakte.*

Slechts enkele klagen, hoofdzakelijk van die van *Maasbommel* we- gens overloopen en doorbraak hunner kaden, zijn op die veranderingen gevolgd, en de uitwateringen zijn alzoo, zonder verdere bezwaren, in dien staat, op het oude beginsel, eenigzins gewijzigd naar de bijzonde- re gesteldheden van de verschillende polders, gebleven, tot dat het voorbeeldelooze regenjaar van 1816 en de daaruit ontstane onmatige hoogte der rivieren wederom de gelegenheid gaven, om klagen aan te heffen over dingen, die niet veranderd schijnen te kunnen worden.

Behalve de genoemde polders, hebben de meer bovenwaarts aan de Maas gelegen, vroegtijdig, hunne eigene waterleidingen gehad, en zijn er voor dezelve op de laagste en daartoe geschiktste plaatsen dier pol- ders, drie sluizen aangelegd, te weten: te *Heumen*, *Balgooyen* en *Niftrik*. Omtrent dezen nogtans wordt er niets van aangelang gevon- den, dan alleen eenige verschillen en convenanten tuschen de naburi- ge dorpen, die uit kracht derzelve hunne wederzijdsche regten ont- leenen en bij dezelve zonder afwijzing begeeren gehandhaafd te worden.

Uit deze beknopte geschiedenis van het district, wat de waterlossin- gen betreft, blijkt dus voortloopig: 1°. dat de steller van het *tweede artikel* in dwaling verkeert, wanneer hij beweert, dat de afwijkingen van het grondbeginsel, door de Hertogen VAN GELDER in 1321 daarge- steld, als usurpatie te beschouwen zijn, omdat al de veranderingen, se- dert dien tijd gemaakt, voor zich hebben gewijzen in het hoogste res- sort van justitie, arbitrale uitspraken en plegtig ingegane verdragen; en 2°. dat die veranderingen allen het gevolg geweest zijn eener onder- vinding van ruim 500 jaren, waarop het nieuw ontwerp geene aan- spraak schijnt te kunnen maken, wijl men daarbij met reuzenschreden tot het oude reeds afgekeurde terug gaat, gelijk men dit uit de beide volgende artikelen zal kunnen afleiden.

(Het 2de gedeelte van dit stuk zal in No. 11 worden opgenomen).

ARNHEM, den 18 Januarij.

Het water is hoog in den Rijn aan de paal:

Den 17. Jan. 3 El 3 Palm 5 Duim; gewassen o D. gevallen 10 D
Den 18. dito. 3 El 3 Palm o Duim; gewassen o D. gevallen 6 D

PROVINCIE GELDERLAND.

A A N B E S T E D I N G.

De GEDEPUTEERDE STATEN DER PROVINCIE GEL- DERLAND.

Zullen op Vrijdag den 4. Februarij 1825, des middags ten twaalf ure, door den Heer Gouverneur, of, bij desselvs absentie, door een der leden van de Gedeputeerde Staten der provincie, aanbesteden:

1. Het leveren en slechten van drie honderd kubiek ellen gezifte grind of zoo veel meerder tot zes honderd ellen toe, als noodig zal zijn te leveren in den jare 1825, op den grooten weg der tweede klasse van *Westervoort* naar de *Pruissische Grenzen*.
2. De te doene reparaties aan de stuw op de rivier de *Berkel*, aan de *Velhorst*, onder *Klein Dochteren*.
3. De noodige reparaties aan de sluizen, bruggen en andere wer- ken in de rivier de *Berkel*, als:
  - a. Aan het *Lentinkvonder*.
  - b. Aan het *Besselinkvonder*.
  - c. Aan de *Spitholtbrug*.
  - d. Aan de *Boevinkbrug*.
  - e. Aan de *Schutsluis te Lochem*.
  - f. Aan de *Schutsluis te Borculo*.
  - g. Aan de *Sluis bij den nieuwen Molen*.
  - h. Aan de *Sluis te Mallem*.
  - i. Aan de *Sluis te Rekken*.

De aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en ophod. De bestekken, waarop de aanbesteding geschiedt, zullen, behalve aan het Gouvernements-gebouw der provincie, te *Arnhem*, ter lezing liggen:

- Voor de leverantie van de grind.
- Te *Pannerden*, bij *R. Verwaayen*, aan het *Veer*.
  - Te *Loosdrecht*, bij *C. Geitmann*.
  - Te *Zevenaar*, in het *Hof van Berlijn*.
  - Te *Westervoort*, bij den opzigtter *A. Bus*.
- Voor de reparaties aan de *Berkel*.
- Te *Zutphen*, bij *Wessink*, in den *Hollandschen Tuin*.
  - Te *Lochem*, bij de *Weduwe Heukelman*.
  - Te *Borculo*, bij *Martens*.
  - Te *Eibergen*, bij den *Schout*.
- Arnhem, den 5. Januarij 1825.

De Gedeputeerde Staten voornoemd,
J. C. VAN ECK.

Ter ordonnantie van dezelve,
De Griffier der Staten,
M. J. VITRINGA.

SCHOUWBURG TE ZUTPHEN.

Onder Directie van Mejufvrouw A. C. OTTINGH.

Op Dingsdag den 18. Januarij 1825.

DE D U I V E L S B R U G,
Groot en beroemd Melodrama in 3 Bedrijven, versierd met alle des- zelfs daartoe vervaardigde Decoraties, Costumes, Gevechten, enz.
Dit stuk is op den Amsterdamschen Schouwburg ter Tooneele ge- voerd, in den jare 1822, ter Benefice van den Heer P. SNOEK, Ac-

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrucker.

teur aan voornoemden Schouwburg, voor zijne vijf en twintig-jarig ver- bindtenis aan dezelve; — en overal door dit Gezelschap met algemeene toewijding ontvangen.

Na hetzelfde:

DE KETELLAPPER VAN ST. FLOUR,

Blijspel met Zang.

Heden verlost zeer voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER J. M. BROWN, hartelijk geliefde Echtge- noote van

J. VAN DER VEGT.

Predikant

van Elden en Driel.

Elden,

den 14. Januarij 1825.

Dienende deze tot kennisgeving aan Familie, Vrienden en Bekenden.

Heden overleed, tot onze bittere droefheid, in den ouderdom van ruim een en zestig jaren, onze geliefde Vader, de Heer C. F. NAGEL, Emeritus Rector der Latijnsche Scho- len te Tiel.

Maasbommel,

den 11. Januarij 1825.

W. NAGEL,

Uit aller naam.

B E R I C H T.

De COMMISSIE voor het Kanaal van Steenhuisk, door dit Bericht ter kennis van alle Houders van AANDEELEN in de Geldleening ten lasten van voorzeid Kanaal in den jare 1818 opgeno- men, dat zij op grond en ten gevolge deze daartoe bekomen aanschrij- vingen namens het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, Onderwijs en Waterstaat, van den 19. November en 15. December 1824, Wa- terstaat Lett. A, de voorzeide Geldleening ten Kantoren van de Hee- ren KERWICH en VOOMBERG te Amsterdam en W. JOCHENS en Zoon in 's Gravenhage, op den 1. Augustus dezes jaars, met aanbe- taling van het dan verschenen jaar Renten, geheel zal aflossen, doch dat, ingevolge den last van Zijns Majestät den Koning, aan de Com- missie bij voorengemelde aanschrijvingen medegedeeld, zij bij dit Bericht aan voorgedachte Houders van Aandeelen, in de gemelde Geldleening van 1818 bij voorkeur is aanbiedende, om in eene nieuwe Geldleening, groot een millioen driemaal honderd duizend Guldens, tegen eene Rente van vier en een half ten honderd, op de voorwaarden van de eerstgemelde aan te gaan, deel te nemen, zullende loopen van voor- zeiden 1. Augustus en af te lossen bij wijze van Uitloting in den tijd van vier en twintig jaren, wel korter doch niet langer, met verdere uitnoodiging aan voorgedachte Houders van Aandeelen, om zich des- wegens voor of op den 1. Maart dezes jaars schriftelijk te verklaren ten Kantoren van de Penningmeesters der Commissie Mr. R. VAN HORT- SMA, te Culemborg, of W. PERNIS te Vianen, dan wel bij het niet op dat tijdstip inkomen van opgemaakte verklaringen aangemerkt te wil- len zijn, als geen verlangens te hebben, hunne gelden in voorzeide nieuwe geldleening te plaatsen.

Culemborg, den 15. Januarij 1825.

Op last der Commissie voor het Kanaal van Steenhuisk,

R. VAN HOYTEMA,

Lid en eerste Penningmeester.

† † † ONDERWYS en OPVOEDING voor den be- schaaften stand, zoo in de voornaamste levendige en ge- leerde Talen, als in de Geschiedenis-, Wis- en Aardrijks- kunde, Godgeleerdheid, Wisbegeerte en Zedekunde, vereenigd met de meeste oplettendheid op alles wat den zedelijken en lichamelijken welstand kan bevorderen, wordt op zeer billijke voorwaarden aan- geboden voor een bepaald getal Jongelingen van den Protestantischen Gods- dienst, in een wel ingerigt Instituut, in de Provincie Noord-Brabant; het Prospectus kan men bekomen, met vrachtvrije Brieven, bij de Boek- handeren THIEME, te Zutphen, Arnhem en Nijmegen; PALIER en Zoon te 's Bosch; VAN WEELDEN te 's Hage en SCHOONEVELD & Zoon te Amsterdam.

† † † In de laatste helft van de maand Februarij, of in het be- gin van Maart aanstaande, zal, in de Vorstelijke Salm- sche Bosschen, omtrent *Stadthoek*, anderhalf uur van de vloothare en in den *Yssel* uitkomende Rivier de *Berkel* gelegen, eene aansienelijke partij EIKEN- en BEUKEN-HOUT, op den Stam, aan de meestbiedenden worden verkocht, onder welk veel Scheeps- Timmer- en allerhande Koopmans- Hout voorkomt. — De na- dere bepalingen der verkoopdagen en veilcondities kunnen, in het mid- den van Februarij, bij den Heer GANSZ, Rentmeester te *Ahaus*, worden ingezien. Het genoemde Hout is inmiddels ook UIT-DE H A N D te koop.

Boekholt, den 10. Januarij 1825.

De Vorstelijke Salmische gemeenschappelijke Rentkamer,

A. DIEPENBROEK,

KORBACH,

SCHULTZ,

MEYER,

Secretaris.

† † † De Weduwe Mr. S. L. COLYN, wonende te Am- sterdam, adverteert bij dezen, dat geene betalingen of afgaven van Goederen, hoe ook genaamd, wettig zull- len, niet anders als aan HED. in Persoon of door HED. Notarieele ge- volmagtigden.

§ § De Ondergeteekende, bij toeval, een partijje Beijersch VENS- TERGLAS in Commissie hebbende, biedt zulks der be- langhebbenden, tegen billijke prijzen, per kist en tegen kontante be- taling, aan.

Arnhem, den 17. Januarij 1825.

C. W. BALCK.

† † † Door den Boekhandelaar F. P. STERK, te Breda, is uitgegeven en verzonden: NEDERLANDSCHE VERHALEN TOT AANKWEEFING VAN LIEFDE voor DEUGD EN GOEDE ZEDEN, Prijs f 2:40.

Dit werk is, tot gemak van Heeren Boekhandelaren, mede verkrijg- baar gesteld bij de Correspondenten van den Uitgever, de Heeren Ge- broeders VAN ARUM, op den Nieuwendijk, No. 237, te Amsterdam.